

A névválasztás motívumait csak 42,1 %-ban sikerült kimutatni. Valamelyik szülő nevét kapta a gyermekek 25,3 %, valamelyik keresztszülő nevét kapta a gyermekek 12,4 %-a, a névnap közelsége 6,4 %-ában dominált.

A fiúk névadásában az István és a János 39,6 %-os gyakoriságában minden bizonnyal a vizsgált időszak lelkészeinek neve is szerepet játszhatott, hiszen többségük ezt a két nevet viselte. Az István, János, Mihály, József név gyakorisága korrelál a Kálmán Béla által közzétett 18. századi országos gyakorisági adatokkal /vö.: KÁLMÁN BÉLA: A nevek világa. Bp., 1967. 50--51/.

A lánynevek gyakorisága az Erzsébet, a Zsuzsanna és a Judit esetében hasonlít az országos gyakorisági adatokhoz.

VARGA GÁBOR

AZ IKREK NÉVADÁSA RÉDICSEN 1789--1900 KÖZÖTT

Rédics -- a Zala megyei nemzetközi határátkelőhely -- nem messze található Lentitől. A középkorban az egyházi iratok Alsólendva /Lendava/ tartozékaként említik, így a település annak filiája volt. 1787-től kezdve Rédicsen helyi káplánságot szerveztek, majd 1808-ban önálló plébánia lett a jelenleg is meglévő filiális községekkel. /Schematismus Sabariensis, A Szombathelyi Egyházmegye Névtára, 1972. Szhely, 148--149. p./ A hozzá tartozó településeknek temploma nincs, egymástól elég távol esnek. Belsőárd /5 km/ és Külsőárd /2 km/ 1778-ban még az alsólendvai római katolikus plébánia, Lendvadedes /6 km/ pedig Szécsisziget filiája volt. A rédicsei helyi káplánság megszervezésével kerültek Rédicshez, s mind a mai napig oda is tartoznak. A rédicsei templom titulusa Szentlélek Isten, ezért a keresztnévek vizsgálatánál nem kereshetünk összefüggést a templom védőszentjének neve és a falvakban születettek névadása között. A község lakosságának anyanyelve magyar. /Alsólendva ma is a szlovéniai magyarság központja./ A falvak lakossága a

századok folyamán eléggé változó volt. A statisztikák alapján általában elmondható, hogy 1910-ig a népesség emelkedik, azután viszont folyamatosan csökken. A Központi Statisztikai Hivatal 1980-as adatai alapján Rédics lakossága 1088, Belsőárdé 155, Külsőárdé 119 és Lendvadedesé 87 fő volt, tehát a plébánia területén 1449 lakos élt. A káplánság majd plébánia megszervezése természetesen önálló anyakönyvvezetéssel járt, ezért 1789-től nyomon követhetjük az újszülötteket a keresztelési anyakönyvekben.

A keresztnéveket az egyházi anyakönyvvezés kezdetétől, 1789-től 1900-ig gyűjtöttük ki. A 111 év alatt 6350 bejegyzett utónévvel találkozunk, amelyből 3250 a férfinév és 3100 a női név. Az adatokból most csupán az ikrek névadási szokását kívánjuk elemezni.

A több mint egy évszázad alatt 105 ikerszülést jegyeztek be a plébánián. Ismert tény, hogy szükségben a bába /esetleg szülő/ is megkeresztelhette az újszülöttet, ezért minden gyermek névvel szerepel az anyakönyvekben. /Mivel az ikerszülések-nél nagyon magas volt a halálozás, ezért lehet, hogy még az-napi, vagy pár nap múlva történt keltezéssel már a halotti anyakönyvekben is megtaláljuk az adatokat./ Külön említésre méltó, hogy a 105 ikerszülésből két esetben hármassal is találkozunk: 1881-ben Belsőárdon 1 fiú + 2 leány, 1888-ban pedig Rédicsen 2 fiú + 1 leány született. Ha az adatokat összevetjük, akkor kiderül, hogy a 6350 újszülöttből 212 volt az ikerszülésből származók száma /3,33%./

A szülészorvosok régóta figyelik az ikerszülések gyakoriságát az egyes országokban. Statisztikáikat több millió szülés alapján állították össze. Elfogadott vélemény, hogy a több mint két magzatú terhesség gyakorisága hatványozottan fog. Lampé László /Szülészet, nőgyógyászat, Medicina, Bp. 1981./ a 85-ös számot tekinti nálunk alapnak, ami annyit jelent, hogy minden 85. szülésre jut kettős iker, és minden 85² /7225/ szülésre hármassal. A rédicsi plébánián az ikrek adatai jelentősen eltérnek a Lampé-féle számtól, annál jóval magasabb gyakorisá-

got mutatnak: kettős ikrek: 85 helyett 61,65; hármas ikrek: 85² helyett 56,34². Az ikrek megoszlása mind falvanként, mind nemenként eléggé eltérő. Természetesen a legmagasabb Rédicson, hisz ez a legnagyobb település. Az egynemű ikrek közül a lányok száma a kevesebb, mintegy kétharmada a fiúkénak. A vegyes ikrek adatai kiugróak, majdnem elérik az egyneműek számát. Ez a megállapítás különösen Rédicstre érvényes.

Az alábbiakban falvanként közöljük a pontos adatokat. /A községek nevét ezentúl betűjellel rövidítjük: B = Belsőárd, K 2 Külsőárd, L = Lendvadedes, R = Rédic, E = egyéb. Ez utóbbi kategóriára azért volt szükségünk, mivel máshol élő személyek is kereszteltették itt néha gyermekeiket, pl. Szabólakos, Nyakasháza stb./

Az ikrek száma	B	K	L	R	E	Összes	%
Fiú	6	4	2	19	1	32	30,45
Lány	4	3	2	12	1	22	20,95
Vegyes	8	4	3	31	3	49	46,67
Hármas	1	-	-	1	-	2	1,90
Összes:	19	11	7	63	5	105	100,00

A fiúk névadásakor 28 különböző név közül választottak, így egy-egy nevet átlagosan 4 fiú viselt /4,14/. Természetesen ez a számtani érték a kor névdivatja miatt jelentősen eltér a valóságtól. A legtöbben a József, János, György, István, Ferenc, Mihály nevet kapták. Ez körülbelül megegyezik az ország más részein regisztrált adatokkal /L. Kálmán Béla: A nevek világa. Gondolat, Bp. 1973. 47./.. A gyakoribb férfinevek közül három azonban ezektől eltér, a Pál 9-es, a Péter 6-os, és a Vince 4-es előfordulásával. A Pál Belsőárdon és Rédicson, a Péter inkább csak Rédicson, a Vince viszont Lendvadedesen volt kedvelt név. Az alábbi két táblázatban a férfinevek falvankénti megoszlását, majd a gyakoriságtípusát mutatjuk be.

Férfinevek

	B	K	L	R	E	Összes
1. <u>Ádám</u>	-	-	-	3	-	3
Adolf	1	-	-	-	-	1
Antal	-	-	-	1	-	1
Bálint	-	-	-	1	-	1
Dániel	-	1	-	-	-	1
Dezső	1	-	-	-	-	1
Elek	-	-	-	1	-	1
Ernő	-	-	-	1	-	1
Ferenc	1	-	1	3	2	7
10. <u>Gábor</u>	-	1	-	-	-	1
György	2	2	1	4	-	9
Ignác	-	-	-	2	-	2
Imre	-	1	-	-	-	1
István	-	1	-	7	1	9
János	2	1	-	9	1	13
Jenő	1	-	-	-	-	1
József	3	2	1	14	-	20
Kálmán	-	-	-	1	-	1
Károly	2	-	-	1	-	3
20. <u>László</u>	-	1	-	2	-	3
Márton	1	-	-	1	-	2
Mátyás	2	-	-	-	-	2
Mihály	1	-	-	6	-	7
Miklós	-	-	-	3	-	3
Pál	3	-	-	6	-	9
Péter	-	1	1	4	1	6
Vendel	-	1	1	1	1	3
28. <u>Vince</u>	1	-	3	-	-	4
	20	12	7	71	5	116

Gyakoriságtípus

N é v	Előfor- dulás	%
József	20	17,24
János	13	11,21
György	9	7,76
István	9	7,76
Pál	9	7,76
Ferenc	7	6,03
Mihály	7	6,03
Péter	6	5,17
Vince	4	3,45
Ádám	3	2,59
Károly	3	2,59
László	3	2,59
Miklós	3	2,59
Vendel	3	2,59
Ignác	2	1,72
Márton	2	1,72
Mátyás	2	1,72
Adolf	1	0,86
Antal	1	0,86
Bálint	1	0,86
Dániel	1	0,86
Dezső	1	0,86
Elek	1	0,86
Ernő	1	0,86
Gábor	1	0,86
Imre	1	0,86
Jenő	1	0,86
Kálmán	1	0,86
	116	100,00 %

A női nevek száma kisebb a férfinevekénél, ebből következik az is, hogy a szülők kevesebb névből válogattak leányaik névadásánál. A mutatószám majdnem teljesen megegyezik az előző csoportéval /4,17/, mivel egy-egy névre itt is 4 személy jut. Amíg a férfinevek inkább a XVIII. századi névdivatot követték, addig a női neveknél a XIX. századi, sőt abból is a századvég gyakoribb keresztnevei fordulnak elő magasabb számmal. A Katalin, Julianna, Rozália, Erzsébet, Anna gyakorisága egyezik más mérések eredményeivel, a Mária azonban csak a XIX. század végén tört az élre /Kálmán B. i.m. 51./. A rédicsei matrikulában kiemelkedő e név gyakorisága /16/. Kezd divatossá válni az Ágnes és a Teréz, 5--5 előfordulással szerepelnek. A ritkább női nevek közt találunk még régi névdivatot követőket /Rebeka, Rozina stb./, de újabbakat is /Aliz, Andrea, Véronika stb./. A táblázatból kitűnik, hogy bizonyos neveket csak egyes falvak lakói adtak előszeretettel leánygyermeküknek, így az Annát, Juliannát, Terézt, Katalint Rédicse, a Máriát Belsőárdon, a Rozáliát Belsőárdon és Rédicse. A ritkább előfordulású nevek közül nem lehet következtetéseket levonni. A női nevek megoszlása az egyes falvakban, valamint azok gyakorisága a következő:

38,0	1			Ágnes	1
38,0	1			Aliz	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Andrea	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1
38,0	1			Véronika	1
38,0	1			Rebeka	1
38,0	1			Rozina	1
38,0	1			Anna	1
38,0	1			Erzsébet	1
38,0	1			Julianna	1
38,0	1			Katalin	1
38,0	1			Mária	1
38,0	1			Rozália	1
38,0	1			Teréz	1

Női nevek

N é v	B	K	L	R	E	Összesen
1. Ágnes	2	1	-	2	-	5
Ágota	-	-	-	1	-	-
Aliz	-	1	-	-	-	1
Andrea	-	-	-	1	-	1
Anna	-	-	-	7	-	7
Erzsébet	1	1	2	4	-	8
Éva	-	1	-	1	1	3
Hermina	1	-	-	-	-	1
Ilona	-	-	-	2	-	2
10. Julianna	1	2	1	7	-	11
Jusztina	-	-	1	-	-	1
Karolina	-	-	-	1	-	1
Katalin	2	1	-	7	1	11
Mária	6	2	1	5	2	16
Marianna	-	-	-	1	-	1
Rebeka	1	-	-	2	-	3
Róza	-	-	1	1	-	2
Rozália	4	-	-	6	-	10
Rozina	-	1	-	1	-	2
20. Teréz	-	-	-	4	1	5
Veronika	-	-	-	1	-	1
Vilma	-	-	-	1	-	1
23. Zsófia	-	-	1	1	-	2
	18	10	7	56	5	96

Gyakoriságtípus

N é v	Előfordu- lás	%
Mária	16	16,67
Julianna	11	11,46
Katalin	11	11,46
Rozália	10	10,42
Erzsébet	8	8,33
Anna	7	7,29
Ágnes	5	5,20
Teréz	5	5,20
Éva	3	3,12
Rebeka	3	3,12
Ilona	2	2,08
Róza	2	2,08
Rozina	2	2,08
Zsófia	2	2,08
Ágota	1	1,04
Alíz	1	1,04
Andrea	1	1,04
Hermina	1	1,04
Jusztina	1	1,04
Karolina	1	1,04
Marianna	1	1,04
Veronika	1	1,04
Vilma	1	1,04
	<hr/> 96	<hr/> 100 %

Az ikrek névadásában az is érdekelt bennünket, hogy vajon mi lehetett a névadás indítéka. Mivel az anyakönyvekben szereplő személyeket és szüleiket már nem lehet megkérdezni, ezért a matrikulákban található bejegyzések alapján próbáltunk következtetni arra, hogy az újszülöttek miért éppen ezt a nevet kapták. Vizsgálódásunk három szempontot követett: egyezik-e a gyermek neve valamelyik s z ü l ő é v el vagy

k e r e s z t s z ű l ő é v e l , m e l y i k n a p o n , p o n t o -
s a b b a n n é v n a p o n s z ű l e t t e k a z i k r e k . E z u t ó b b i n á l t e r -
m é s z e t e s e n a s z ű l e t é s n a p m e l l e t t t a l á l h a t ó n é v n a p o k a t i s f i -
g y e l e m b e v e t t ű k . F e l t é t e l e z é s ű n k é s a z a l á b b i t á b l á z a t o k s z á m -
a d a t a i a l a p j á n m i n d a f i ú k , m i n d a l á n y o k n é v a d á s a m a j d n e m
5 0 s z á z a l é k o s a n m e g f e l e l t a h á r m a s k é r d é s c s o p o r t n a k . T e r m é s z e -
t e s e n e z a z a r á n y m a g a s a b b i s l e h e t n e , h a i s m e r t ű k v o l n a a
n a g y s z ű l ő k n e v é t , a c s a l á d n é v a d á s i h a g y o m á n y a i t s t b . A f i ú k -
n á l a l e g g y a k o r i b b a z a p a n e v é v e l v a l ó e g y e z é s , k e v e s e b b a k e -
r e s z t a p á e v a l , m a j d c s ö k k e n a s z ű l e t é s n a p - n é v n a p e g y e z é s . A
l á n y o k n á l m á s a s o r r e n d . A l e g t ö b b j ű k n e v e a k e r e s z t a n y á e v a l
e g y e z i k , e z t k ö v e t i a s z ű l e t é s i d e j e , s c s u p á n h a r m a d i k k é n t
s z e r e p e l a z a n y a n e v é v e l v a l ó e g y e z é s . M i n d k é t n e m n é l a k é t
l e g n a g y o b b l é l e k s z á m ú f a l u a d a t a i e m e l k e d n e k k i / R é d i c s , B e l -
s ő s á r d / , e z é r t a n é v a d á s i n d í t é k a é s a f a l u s z o k á s a i k ö z ö t t
n e m t a l á l t u n k ö s s z e f ű g g é s t .

A férfinevek egyezése

	B	K	L	R	E	Összes	%
szülőével	7	1	-	10	1	19	16,38
keresztszülőével	1	2	1	13	1	18	15,52
névnapal	4	3	1	7	1	16	13,79
összes:	12	6	=	30	3	53	45,69%

A női nevek egyezése

	B	K	L	R	E	Összes	%
szülőével	3	-	-	7	-	10	10,42
keresztszülőével	3	2	3	13	-	21	21,87
névnapal	4	1	-	7	1	13	13,54
összes:	10	3	3	27	1	44	45,83%

A táblázat adatai azt mutatják -- a három szempont alap-
ján --, hogy az ikrek névválasztásánál kb. 45 %-ban nem a vé-
letlen játszott szerepet, hanem a névadásnak volt /vagy lehe-
tett/ indítéka. Ha ma is élő személyek nevét vizsgáltuk volna
meg, bizonyára ez az arány módosult volna, és árnyaltabb ké-
pet kaphatnánk.

Említésre méltó, érdekesebb névpárosítással csupán néhány esetben találkoztunk. Egy karácsonykor született ikerpár neve János és István /Rédics, 1790/, két iker esetében pedig a Péter és Pál névválasztás feltűnő /Rédics, 1862 és 1885/. Ez utóbbiak születési ideje nem június vége, tehát nem hozható összefüggésbe június 29-cel. 1843-ban Lendvadedesen egy ritkábban előforduló, alliteráló névpárt olvashatunk: Vince és Vendel.

A plébánia teljes keresztnévanyagának feldolgozása kétszülőben van. Amennyiben ez megtörténik, bizonyára pontosabb képet ad nemcsak az oda tartozó falvak névadási szokásaira, hanem az itt leírt ikrekére is. További általánosításokat, következtetéseket csak a környező falvak névanyagának vizsgálatával és összevetésével lehet megtenni.

FÜLÖP LÁSZLÓ--NAGY ISTVÁN

PANKASZ KERESZTNEVEI /1950--1969/

Ebben a rövid összefoglalásban a pankaszi anyakönyvi kerületben az 1950--1969 években született gyermekek keresztnéveit dolgoztam fel, egyszer betűrendben, másodszer pedig az előfordulás gyakoriságának sorrendjében. Pankasz anyakönyvi kerületéhez tartozik Kisrákos és Viszák is.

<u>Férfinevek:</u>		<u>Női nevek:</u>	
András	2	Andrea	3
Antal	3	Anikó	1
Artur	1	Anita	1
Attila	9	Ágnes	2
Árpád	1	Ágota	1
Barnabás	2	Beatrix	1
Béla	4	Boglárka	1
Csaba	6	Borbála	2
Elek	1	Cecilia	1